

04.05.2015

Kj/5

§ 447

V 20.5.2015, Kj / Valtuutettu Jukka Relanderin aloite koskien Vanhankaupunginkosken länsihaaran sulkevan padon purkamista siten, että alueen museoarvolle koituisi haittaa mahdollisimman vähän

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Juha Viljakainen, hankepäällikkö, puhelin: 310 36276
juha.viljakainen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa valtuutettu Jukka Relanderin aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Jukka Relander ja 48 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Vanhankaupunginkosken länsihaaran sulkeva pato puretaan siten, että alueen museoarvolle koituisi haittaa mahdollisimman vähän.

Aloitteen mukaan padosta ei ole mitään hyötyä, mutta siitä on paljon haittaa. Lohi ja taimen nousevat jokeen pitkin itähaaran kalaporrasta, mutta siika, vimpa, toutain ja muut särkikalat eivät pääse jokeen lainkaan ja joesta vaellukselle lähtevät ankeriaat menevät silpuksi turbiineissa. Lisäksi ilman patoa paikalla virtaisi useita satoja metrejä pitkä koski, joka olisi edelleen vapaana virratessaan ensiluokkaista habitaattia ja lisääntymisaluetta koskissa viihtyville kaloille, ja moninkertaistaisi sekä Vanhankaupunginkosken pituuden, että sen nykyisen virkistysarvon.

04.05.2015

Kj/5

Kaupunginhallitus toteaa viitaten saatuihin lausuntoihin, että Vanhankaupunginkosken pato on osa Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitosten muodostamaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, RKY 2009-kokonaisuutta.

1860-luvulla Helsingin kaupunki ryhtyi suunnittelemaan Vantaanjoen vesivarojen hyödyntämistä ja vesijohtolaitoksen rakentaminen aloitettiin 1870-luvun alussa. Vantaanjoen suun länsipuolen uoma on padottu kiinteänä osana vesivoimalaitosta, joka otettiin käyttöön vuonna 1876.

Voimalaitos on osa historiallista teollisuusperintökokonaisuutta, johon kuuluvat voimalan lisäksi mylly ja Kuninkaankartanonsaarella sijaitsevat kaupungin entisen vesilaitoksen rakennukset. Nämä laitosrakennukset ovat vuodesta 1972 toimineet Tekniikan museon käytössä. Länsirannalle sijoittuvat mylly, höyrypumpulaitos ja turbiinipumpulaitos, jotka toimivat nykyään voimalamuseona. Alue on huolellisesti kunnostettu ja kulttuuriympäristö on suosittu virkistysalue.

Alueen asemakaava on vahvistettu vuonna 1998. Kaava-alueelle sisältyvät Vanhankaupunginkosken länsirannan ja Kuninkaansaaren sekä vesialueet. Kaavalla on suojeltu sekä maa-alueet että rakennukset. Asemakaavassa pato on merkitty s-3 -suojelumerkinnällä, jonka määräys kuuluu: ”Suojeltava alueen osa, jolla ovat pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusia siten, että ympäristön historiallinen arvo säilyy.”

Patoa hallinnoi Helsingin seudun Ympäristöpalvelut (HSY). Helen Oy omistaa voimalaitostuotantoon tarvittavan koneiston ja vastaa sen kunnossapidosta. Helsingin kaupunki omistaa voimalaitosalueen rakennukset, ja Helen Oy on niissä vuokralla.

Vanhankaupunginkoskessa vesi jakaantuu itähaaraan, jonne on rakennettu kalatie vaelluskaloille, sekä länsihaaraan, jossa voimalaitospato sijaitsee.

Voimalaitostoiminta

Helen Oy:n mukaan padolta vesi ohjataan voimalaitoksen turbiineille. Jotta kosken itähaaraan turvataan riittävä vesimäärä vaelluskaloille, vesivoimaa tuotetaan vain, kun vettä on joessa tarpeeksi ja padon yli tulee riittävä virtaama. Voimalaitoksen tuottama sähkö on osa Ympäristöpenni-tuotetta, jota on käytetty mm. uusiutuvan energian hankkeisiin. Museovoimalaitoksen tuotanto on vähäistä eikä sen tuottamalla sähköllä ole taloudellista merkitystä sähkönhankinnassa.

Siikojen ja särkikalojen nousu

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

04.05.2015

Kj/5

Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 000- 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siit palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan.

Siikoja on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikoja. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava.

Helsingin kalastusalueen lausunnon mukaan Vanhankaupunginkosken suvanton syksyllä hakeutuvat vaellussiikat eivät ole Vantaanjoen alkuperäisiä kaloja, niistä ei ole historiallisia merkintöjä.

Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuukin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa.

Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot noususteiden poistamiseksi.

Helen Oy:n vesivoimalan vaikutukset

Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista. Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja vaellusaikaa.

Padon purkamisen

Padon purkamisen arvioidaan useissa lausunnoissa parantavan vaelluskalojen nousumahdollisuuksia Vantaanjokeen. Helsingin kalastusalueen lausunnon mukaan padon purkamisen ei välttämättä turvaa vaellussiikojen nousua. Jos nousu alkaa, vaellussiika esiintyy

joen kalastossa uutena lajina ja edellyttää kalastusviranomaisten kannanottoa. Särkikalat eivät ole vaelluskaloja ja niitä on Vantaanjoessa muutenkin riittämiin pitämässä yllä runsaita haukikantoja.

Vantaanjoen suulle on muodostunut uusi ”vakaa” tila sen jälkeen, kun pato rakennettiin. Padon purkaminen muuttaa olosuhteita alueella. Patoa ei ole mahdollista purkaa ilman, että maisema oleellisesti muuttuu. Purkamiseen liittyy myös kantavuuteen, vedenpinnan korkeuden muutoksiin ja sedimentteihin liittyviä kysymyksiä, joihin nykyisen tiedon perusteella ei löydy vastauksia.

Jos pato puretaan, vedenpinta Vantaanjoessa laskee, ja nykyiset veden peittämät rannat jäävät osin paljaksi. Padon kohdalla vedenpinta laskee useita metrejä. Vesi saattaa tukea rantojen maaperää, rakennuksia ja rakenteita. Jos veden korkeus muuttuu, voi syntyä sortumia rannoille tai ongelmia rakennusten tai rakenteiden kantavuuden kanssa. Erityisesti kosken reunoilla oleviin kulttuuriperintökohteisiin, kuten muureihin, siltarakenteisiin ja rakennuksiin on kiinnitettävä erityishuomiota ennallistamista suunniteltaessa. Hankkeen vaikutukset ulottuvat myös aluetta ympäröiviin puistoalueisiin rakentamisen aikana ja hankkeen toteutuksen jälkeen.

Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön.

Padon purkamisella voi olla vaikutusta Vanhankaupunginlahden lintuvesi -Natura 2000 – alueeseen. Todennäköisesti suurin riski Vanhankaupunginlahden lintuvesi –Natura 2000 -alueelle on länsihaaran padon purkamisen yhteydessä liikkeelle lähtevien sedimenttien kulkeutuminen alueelle. Mahdollisten tarkempien kunnostussuunnitelmien selvittyä vaikutukset Natura-alueeseen on arvioitava ja tehtävä tarvittavat selvitykset (LSL 65 §).

Muulla Suomessa toteutetuissa patojen purkamisissa patoa ei ole välttämättä purettu kokonaan. Todennäköisesti tämä olisi tilanne myös Vanhankaupunginkoskella.

Mikäli Vanhankaupunginkosken pato puretaan vain osittain, maisemaan jäävät vedestä kohoamaan useita metrejä korkeat patoseinämät.

04.05.2015

Kj/5

Onnistuneella suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, kuinka pitkällä matkalla laskua tapahtuu, mutta yllätykset ovat mahdollisia. Lisäksi Vantaanjoen veden korkeus vaihtelee luonnostaankin paljon.

Padon purkaminen edellyttää asemakaavan muutosta. Vanhankaupunginkosken voimala-alueella on kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka tulee säilyttää ja suojella, jos pato puretaan.

Vaihtoehtoiset parannustoimenpiteet

Itähaaraa kunnostettaessa on tavoitteena, että veden korkeus joessa ei muutu. Koskea suunniteltaessa on varmistettava, että virtaama on riittävä, jotta ei tule tulvariskiä. Itähaaraa kunnostettaessa ei ole kantavuuteen ja sedimentteihin liittyviä pulmia, joita padon purkamisessa tulee käsiteltäväksi.

Vesialueen muutoksia, joiden avulla voitaisiin parantaa itäisen uoman nousuolosuhteita esimerkiksi uoman muotoa käsittelemällä tai johtamalla sinne nykyistä enemmän virtaamaa pysyvästi tai ajoittain, tulisi tutkia.

Samoin tulisi selvittää mahdollisuuksia ajoittaa voimalaitoksen käyttöjaksoja niin, että kaloille aiheutuvaa haittaa voidaan vähentää.

Padon purkamisen muista vaikutuksista

Kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella on panostettu rahallisesti. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

Kustannukset

Padon purkuhanke vaatii todennäköisesti runsaasti sekä selvitys-, suunnittelu- että rakentamisresursseja. Varsinaisten kunnostustöiden hinnasta ei ole tehty tarkempia kustannusarviota.

Lopuksi kaupunginhallitus toteaa, että nykytiedon perusteella ei ole mahdollista tehdä päätöstä padon purkamisesta.

Ensisijaisesti on pyrittävä hyvällä suunnittelulla parantamaan vaelluskalojen nousumahdollisuuksia. Lisäselvityksiä tulee ensisijaisesti tehdä itähaaran kunnostamisesta ja pyrkiä estämään kalojen vahingoittuminen eri keinoin. Myös Helen Oy:n kanssa voidaan tarvittaessa neuvotella uusista voimalan käyttörajoituksista.

04.05.2015

Kj/5

Padon purkamiseen tähtäävät toimet edellyttävät laajoja selvityksiä ja edellyttävät asemakaavamuutoksen ja vesilain mukaisen luvan ohella lausuntoja mm. Museovirastolta ja ELY-keskukselta. Tässä vaiheessa ei laajojen selvitysten käynnistäminen ole tarkoituksenmukaista.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Juha Viljakainen, hankepäällikkö, puhelin: 310 36276
juha.viljakainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Relander Jukka valtuustoaloite Kvsto 8.10.2014 asia 20

Päätöshistoria

Ympäristölautakunta 14.04.2015 § 158

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon.

Padon historiaa

Vantaanjoen suualueen länsihaaran pato sijaitsee paikalla, jonne Helsinki perustettiin vuonna 1550. Noilta ajoilta lähtien alueella on käytetty vesivoimaa. Nykyinen pato ja turbiini ovat vuodelta 1876. Pato ympäröivine rakennuksineen muodostaa Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitokset -nimisen kokonaisuuden, joka on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (rky) valtioneuvoston v. 2009 antaman päätöksen mukaan. Voimassa olevassa asemakaavassa padosta sanotaan: "Suojeltava alueen osa, jolla ovat pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusien siltien, että ympäristön historiallinen arvo säilyy". Patoa ympäröivät maa-alueet ovat muinaismuistoaluetta.

Pato ympäristöineen kertoo Helsingin menneisyydestä usean vuosisadan ajalta, ja sen kulttuurihistoriallinen merkitys on suuri.

Padon purkamisen vaikutuksia

Vantaanjoen suulle on muodostunut uusi "vakaa" tila sen jälkeen, kun pato rakennettiin. Padon purkaminen muuttaa olosuhteita alueella. Patoa ei ole mahdollista purkaa ilman, että maisema oleellisesti

muuttuu. Purkamiseen liittyy myös kantavuuteen, vedenpinnan korkeuden muutoksiin ja sedimentteihin liittyviä kysymyksiä, joihin nykyisen tiedon perusteella ei löydy vastauksia.

Jos pato puretaan, vedenpinta Vantaanjoessa laskee, ja nykyiset veden peittämät rannat jäävät osin paljaksi. Padon kohdalla vedenpinta laskee useita metrejä. Vesi saattaa tukea rantojen maaperää, rakennuksia ja rakenteita. Jos veden korkeus muuttuu, voi syntyä sortumia rannoille tai ongelmia rakennusten tai rakenteiden kantavuuden kanssa.

Muually Suomessa toteutetuissa patojen purkamisissa patoa ei ole välttämättä purettu kokonaan. Todennäköisesti tämä olisi tilanne myös Vanhankaupunginkoskella. ”Ehkä noin puolet padosta voisi jäädä, mutta tarkempaan arvioon mitoitus täytyy laskea”, sanoo Uudenmaan Ely-keskuksen suunnittelija Harri Aulaskari (puhelinkeskustelut 9.2. ja 3.3.2015). Aulaskari on ollut suunnittelijana useissa koskikunnostushankkeissa, joiden yhteydessä on purettu myös patoja. ”Tarpeetonta rakenteiden purkamista tulee välttää kannattavuus- eli kustannussyistä. Ja myös historiallisista syistä”. Mikäli Vanhankaupunginkosken pato puretaan vain osittain, maisemaan jäävät vedestä kohoamaan useita metrejä korkeat patoseinämät.

Patoaltaaseen on vuosikymmenien kuluessa kertynyt veden mukana paikalle kulkeutunutta sedimenttiä. Padon purkaminen saa sedimentin lähtemään liikkeelle, jolloin se mataloittaa jo ennestäänkin matalaa Vanhankaupunginlahtea. Sedimentti saattaa myös sisältää haitallisia aineita, jolloin se on käsiteltävä asianmukaisesti.

Padon purkaminen lisää veden virtausta, jolloin vedenpinta laskee. Onnistuneella suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, kuinka pitkällä matkalla laskua tapahtuu, mutta yllätykset ovat mahdollisia. Lisäksi Vantaanjoen veden korkeus vaihtelee luonnostaankin paljon. On mahdollista, että vedenkorkeus alenee Pitkäkoskella saakka. Lähempänä patoa vedenkorkeuden muutokset voivat vaikuttaa esim. Pikkukosken uimarannan käyttöön.

Itähaaran kunnostamisen haasteita

Itähaaraa kunnostettaessa lähtökohdan tulee Aulaskarin (puhelinkeskustelu 5.3.2015) mukaan olla, että veden korkeus joessa ei muutu. Koskea suunniteltaessa on varmistettava, että virtaama on riittävä, jotta ei tule tulvariskiä. Itähaaraa kunnostettaessa ei ole kantavuuteen ja sedimentteihin liittyviä pulmia, joita padon purkamisessa tulee käsiteltäväksi.

Kustannukset

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Esiselvitys alueen kunnostamisen eri vaihtoehtoista maksaa arviolta joitakin kymmeniä tuhansia euroja. Varsinaisten kunnostustöiden hinta on todennäköisesti useita satoja tuhansia. Hinta vaihtelee suuresti sen mukaan, millaisia asioita esiselvityksessä tulee ilmi, ja millaisia käytännön kunnostustöitä lopulta päädytään tekemään.

Kalojen vaeltaminen

Vantaanjokeen nousevista tai nousua yrittävistä kalalajeista ja niiden yksilömääristä tulee tehdä selvitys, sillä tietoa on niukasti ja hajanaisesti.

Tällä hetkellä Vantaanjoen itähaarassa on v. 2000 valmistunut tekokoski, jota pitkin vain vahvimmat kalat, kuten lohi, meritaimen ja hyvissä oloissa vimpa, pääsevät nousemaan Vantaanjokeen. Lisäksi jokeen pääsee ”vaivoin ehkä nahkiainen, koska se pystyy tarttumaan suullaan kiviin”, toteaa tutkija Ari Saura Luonnonvarakeskuksesta (puhelin keskustelu 4.2.2015). Siika ja muut kalat eivät pääse jokeen.

”Vantaanjoella alkuperäiset vaelluskalakannat ovat lähes kokonaan hävinneet, koska nousu jokeen ei ole ollut mahdollista vuosikymmeniin. Myös veden likaantumisella on ollut vaikutusta asiaan. Viimeisen uhanalaisuusluokituksen (2010) mukaan Vantaanjoessa elää nykyisin uhanalaisia kalakantoja. Tällaisia ovat merivaelteinen taimen (äärimmäisen uhanalainen), paikallinen sisävesitaimen (erittäin uhanalainen), ankerias (erittäin uhanalainen), toutain (silmälläpidettävä) ja nahkiainen (silmälläpidettävä). Alkuperäisiä näistä ovat ainoastaan Vantaanjoen latvojen paikalliset taimenkannat sekä nahkiainen. Muut kalalajit tai -kannat ovat istutusten avulla Vantaanjokeen kotiutettuja”, Saura kirjoittaa sähköpostissa 9.3.2015.

Lohesta ja meritaimenesta on saatu muodostettua Vantaanjoessa lisääntyvät kannat istuttamalla alun perin muualta peräisin olevia kaloja jokeen. ”Myös vaellussiista ja muista vaelluskaloista olisi mahdollista saada muodostettua omat kannat Vantaanjokeen, jos kalat pääsisivät sinne. Nykyisin esim. vaellussiika ja toutain kutevat vain Vanhankaupunginkosken alaosassa, merenpinnan tasossa”, Saura sanoo 4.2.2015. Varsinaisten vaelluskalojen lisäksi muutkin kalalajit hyötyvät vaellusmahdollisuudesta. Esimerkiksi ahven, hauki, särki, salakka, säyne ja vimpa nousevat jokiin ja puroihin kutemaan. ”Vantaanjoella kaikki kalalajit voisivat hyödyntää vaellusmahdollisuutta. Lajien monimuotoisuuden kannalta on hyvä, että niillä on mahdollisuus vaeltaa ja käyttää erilaisia elinympäristöjä.”

Vaikutukset Vanhankaupunginlahden lintuvesi-Natura 2000 -alueeseen

04.05.2015

Kj/5

Todennäköisesti suurin riski Vanhankaupunginlahden lintuvesi-Natura 2000 -alueelle on länsihaaran padon purkamisen yhteydessä liikkeelle lähtevien sedimenttien kulkeutuminen alueelle. Mahdollisten tarkempien kunnostussuunnitelmien selvittyä vaikutukset Natura-alueeseen on arvioitava ja tehtävä tarvittavat selvitykset (LSL 65 §).

Vaikutukset vuollejokisimpukkaan

Vantaanjoessa elää Euroopan mittakaavassa merkittävä, n. 3 milj. yksilön suuruinen vuollejokisimpukkakanta. Vuollejokisimpukka on Suomessa uhanalainen ja rauhoitettu laji. Se on myös EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää tai heikentää (LSL 49 §, ks. myös Euroopan neuvoston direktiivi 92 / 43 / ETY, 12 artikla).

Vantaanjoen vuollejokisimpukoita tutkineen intendentti Ilmari Valovirran (puhelinkeskustelut 9. ja 18.2.2015) mukaan Vanhankaupunginkosken patoa lähinnä olevat populaatiot elävät heti Lahdenväylän pohjoispuolella reilun viidensadan metrin päässä padosta. Lisäksi yksittäisiä yksilöitä on ajautunut vielä lähemmäs patoa. Valovirran havaintojen mukaan vuollejokisimpukat elävät jokien syvimmissä ja parhaiten virtaavissa paikoissa. Tämä ominaisuus suojaa niitä mm. vedenpinnan korkeuden vaihteluilta. Muualla Suomessa vuollejokisimpukat ovat tutkimusten mukaan selvinneet hyvin siirtoistutuksista saman joen toiseen paikkaan.

Koskea kunnostettaessa on otettava huomioon, että vuollejokisimpukkaan saattavat vaikuttaa rakennustöiden aiheuttamat haitat, kuten hiekan ja soran levittäminen tai työkoneiden ajaminen.

Mikäli Vantaanjoella tulevaisuudessa tehdään kunnostustöitä, vaikutukset vuollejokisimpukkaan on ehdottomasti selvitettävä ja laadittava suunnitelma simpukoiden säilymiseksi.

Vaikutukset saukkoon

Saukko on vuollejokisimpukan tapaan luontodirektiivin liitteen IV laji, jota säännöllisesti tavataan Vanhankaupunginkoskella. Tarkempien kunnostussuunnitelmien selvittyä on arvioitava toimenpiteiden vaikutukset saukkoon.

Vantaanjoen Natura 2000 -alue

Euroopan komissio on 3.12.2014 tehnyt päätöksen, jonka mukaan Vantaanjoki liitetään Natura 2000 -verkostoon. Verkostoon liittämisen perusteina ovat vuollejokisimpukan ja saukon esiintyminen alueella. Natura-alueilla on toteutettava suojelutavoitteiden mukainen hoito

04.05.2015

Kj/5

mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuuden vuoden kuluessa siitä, kun komissio on hyväksynyt alueen (LSL 68 §). Koska suojelun perusteina ovat vuollejokisimpukka ja saukko, suojelu on ensisijaisesti toteutettava nämä lajit huomioiden. Viranomaisen ei voi myöskään hyväksyä sellaista hanketta, joka merkittävästi heikentää niitä luontoarvoja, joiden mukaan alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura-verkoston (LSL 66 §).

Vaikka Vanhankaupunginkoskella vuollejokisimpukka ja saukko ovat suojelun perusteina, kunnostamisen yhteydessä on todennäköisesti mahdollista sovittaa yhteen näiden lajien esiintyminen sekä kosken rakentaminen kalojen nousuun sopivaksi.

Vahingoittuneet ja kuolleet kalat

Nykyisin padon alapuolelle muodostunut suvanto estää tai hidastaa kalojen nousua. Padon yli virtava vesi saa kalat hyppimään patoseinämää vasten niiden yrittäessä nousua. ”Kalat hakkaavat päätä seinään”, sanoo Vanhankaupunginkosken Meri-infossa työskentelevä kalatalousneuvoja Sarianne Snellman (puhelinkeskustelu 18.2.2015). Hyppimisen seurauksena monet kalat vahingoittuvat tai kuolevat. Suvantoon harhautuminen myös hidastaa kalojen nousua ennen kuin ne löytävät tiensä itähaaraan.

Joesta mereen palaavien ankerioiden tie voi päättyä voimalaitoksen turbiiniin. ”Osa kaloista on solmussa tai sykkyrällä ihan kuin ne olisivat pyörineet turbiinissa ja sitten jossain vaiheessa irronneet”, Snellman sanoo. Osalta kaloista ”on mennyt nikama tai nikamat paikoiltaan”, hän jatkaa kertoo, että selkä näyttää vinolta. ”Ne olivat niin mössöinä kun vaan olla voi tultuaan myllyn kautta”, hän lisää vielä sähköpostiviestissä 25.2.2015. Loukkaantuneita tai kuolleita kaloja on Snellmanin mukaan useita kymmeniä vuosittain.

Kalojen ”alasvaellus on vielä haasteellisempaa” kuin ylös vaeltaminen, Harri Aulaskari sanoo 5.3.2015. Hän toteaa, että ongelma on maailmanlaajuinen: kalateitä on tehty, jotta kalat pääsevät nousemaan ylös, mutta kaikki alas pyrkivät eivät pääse perille, vaan tuhoutuvat voimalaitosten turbiineissa.

Eläinsuojelullisista syistä Vanhankaupunginkosken patoalue tulee kunnostaa siten, että kalat eivät vahingoitu tai kuole eikä vaellukselle nousu merkittävästi hidastu. Tämän tulee tapahtua riippumatta siitä, mihin ratkaisuun muussa alueen kunnostamisessa päädytään.

Koska padon purkaminen vaikuttaa merkittävästi joen virtaamiin ja vedenkorkeuteen ja sillä on muitakin vesistövaikutuksia, patorakennelmaa ei voi poistaa ilman vesilain mukaista lupaa. Luvan

04.05.2015

Kj/5

myöntämisen edellytyksenä on, että patorakennelman poistaminen ei merkittävästi loukkaa yleistä tai yksityistä etua. Poistamisesta johtuva edunmenetys on myös korvattava. Tällä hetkellä Helen käyttää museoitua voimalaitosta pienimuotoiseen sähkön tuotantoon. Lupaa on haettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolta ja hakemukseen on liitettävä vesitalousasetuksen (1560/2011) mukaiset tarpeelliset selvitykset mm. vaikutusarviot virtaamiin, vedenkorkeuksiin, ranta-alueisiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, vesivoimaan, vedenottoon, virkistyskäyttöön, vesistön tilaan, vesiluontotyyppeihin ja suojelualueisiin, rakennusperintöön.

Tiivistelmä

Ympäristölautakunta toteaa, että nykytiedon perusteella ei ole mahdollista tehdä päätöstä padon purkamisesta, vaan padon purkamisen vaikutukset pitää selvittää siten, että alueen luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvot säilyvät.

Ympäristölautakunta esittää tehtäväksi lisäselvityksiä padon purkamisesta, itähaaran kunnostamisesta ja kalojen vahingoittumisen estämisestä eri keinoin.

Hyvällä suunnittelulla on varmistettava, että vaelluskalojen nousumahdollisuus Vantaanjokeen paranee selkeästi nykyisestä. Valmistelun yhteydessä tulee kuulla kaupunkilaisia ja asukasyhdistyksiä.

Käsittely

14.04.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Timo Pyhälähti: Kappaleiden 28, 29, 30 tilalle:

Ympäristölautakunta toteaa, että nykytiedon perusteella ei ole mahdollista tehdä päätöstä padon purkamisesta, vaan padon purkamisen vaikutukset pitää selvittää siten, että alueen luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvot säilyvät.

Ympäristölautakunta esittää tehtäväksi lisäselvityksiä padon purkamisesta, itähaaran kunnostamisesta ja kalojen vahingoittumisen estämisestä eri keinoin.

Hyvällä suunnittelulla on varmistettava, että vaelluskalojen nousumahdollisuus Vantaanjokeen paranee selkeästi nykyisestä. Valmistelun yhteydessä tulee kuulla kaupunkilaisia ja asukasyhdistyksiä.

04.05.2015

Kj/5

24.03.2015 Pöydälle

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Hanna Seitapuro, vs. ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 32062
hanna.seitapuro(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 26.03.2015 § 68

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Lausunto

Liikuntalautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Etenkin Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset, -suojelliset ja matkailuelinkeinolliset perusteiden tulee olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä.

Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi taimenelle sekä lohelle poistamalla ja ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomainen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset.

Padon kohtalosta päätettäessä tulee huomioida myös se, että Euroopan unionin vesipuitedirektiivi velvoittaa palauttamaan vesistöt mahdollisimman luonnontilaisiksi. Luonnontilaisuuteen kuuluu oleellisesti myös jatkuvuus eli vesieliöstöjen esteetön pääsy jokea pitkin.

Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen

Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siikat palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä

ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan.

Siikoja on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikoja. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava.

Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen, sekä matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta.

Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuukin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta.

Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot nousuesteiden poistamiseksi.

Helenin vesivoimalan vaikutukset

Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista.

Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja vaellusaikaa. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä.

Padon purkamisen muista vaikutuksista

Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia,

04.05.2015

Kj/5

jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyttämiä. Ennen padon purkupäätöstä on tämäkin asia selvitettävä.

Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön.

Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

Käsittely

26.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Riku Ahola: Vastaehdotus: Ahola, Riku

Liikuntalautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Etenkin Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset, -suojelliset ja matkailuelinkeinolliset perusteiden tulee olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä.

Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi taimenelle sekä lohelle poistamalla ja ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset.

Padon kohtalosta päätettäessä tulee huomioida myös se, että Euroopan unionin vesipuitedirektiivi velvoittaa palauttamaan vesistöt mahdollisimman luonnontilaisiksi. Luonnontilaisuuteen kuuluu

oleellisesti myös jatkuvuus eli vesiselöstöjen esteetön pääsy jokea pitkin.

Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen

Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siit palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan.

Siikojen on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikojen lippoamista. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava.

Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen, sekä matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta.

Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuu. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta.

Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot nousuesteiden poistamiseksi.

Helenin vesivoimalan vaikutukset

Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista.

Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten

määrää ja vaellusaikaa. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä.

Padon purkamisen muista vaikutuksista

Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyjämiä. Ennen padon purkupäätöstä on tämäkin asia selvitettävä.

Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön.

Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

Kannattajat: Seppo Lampela

Vastaehdotus:

Joonas Lyytinen: Aholan vastaesityksen mukaan, paitsi:

Lisätään ennen otsikkoa "Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen" lause:

Mikäli selvitysten nojalla ei padon purkamiselle löydy pakottavia esteitä, tulee pato purkaa.

Ja uusi kappale:

Kulttuurihistorialliset arvot

Mahdollinen padon purkaminen ei vaikuttaisi oleellisesti alueen kulttuurihistorialliseen miljööseen, koska sekä vesivoimalaitosrakennuksen ulkoasu sekä Kuninkaankartanon saaren rakennukset säilyisivät nykyisessä muodossaan. Padon purkamista selvitettäessä voidaan myös harkita osittaista ratkaisua, jossa patoon avataan vain aukko joen vapaata virtaamista varten jos se kulttuurihistoriallisista syistä katsotaan tarpeelliseksi.

Kannattajat: Sallamaari Muhonen

Vastaehdotus:

Riitta Hämäläinen-Bister: Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen aiheuttamat kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Erityisesti Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset- ja suojelulliset sekä elinkeinotoimintaan liittyvät selvitykset ja suojelupäätökset tulevat olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä.

Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi poistamalla sekä ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset.

Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen

Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesänvanhaa vaellussiikaa. Siikat palaavat jokisuuhun 3 -5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, sillä itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan. Siikoja on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikoja. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava. Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen sekä –matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta.

Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen osan vimmoista onnistuessaakin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta. Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia lähtökohtana eri vaihtoehdot nousuesteiden poistamiseksi.

Helenin vesivoimalan vaikutukset

Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän

vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita ankeriaita, vesiturbiinien murskaamana, on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista.

Uutena asiana voimalan suhteen ovat Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja aikaa, jolloin vaellus mereen tapahtuu. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä.

Padon purkamisen muista vaikutuksista

Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyjämiä. Ennen padon purkupäätöstä myös tämä asia on selvitettävä.

Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella saattaa olla vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön.

Voimalaitos rakennusten ja patomuriin liittyvät suojelupäätökset on myös ensisijaisia selvittämisasioita.

Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä

Kannattajat: Jukka Järvinen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus: Ahola, Riku

Liikuntalautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon: Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Etenkin Vantaanjokisuun länsihaaran padon

purkamisen kalataloudelliset, -suojelulliset ja matkailuelinkeinolliset perusteiden tulee olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä. Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi taimenelle sekä lohelle poistamalla ja ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisjärjestö, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset. Padon kohtalosta päätettäessä tulee huomioida myös se, että Euroopan unionin vesipuitelidirektiivi velvoittaa palauttamaan vesistöt mahdollisimman luonnontilaisiksi. Luonnontilaisuuteen kuuluu oleellisesti myös jatkuvuus eli vesiselöstöjen esteetön pääsy jokea pitkin. Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siikat palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan. Siikojen on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikojen. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava. Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen, sekä matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta. Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuukin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta. Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot nousuesteiden poistamiseksi. Helenin vesivoimalan vaikutukset Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista. Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin

04.05.2015

Kj/5

joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja vaellusaikaa. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä.

Padon purkamisen muista vaikutuksista Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyjämiä. Ennen padon purkupäätöstä on tämäkin asia selvitettävä. Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön. Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

Ei-ehdotus: Vastaehdotus: Lyytinen, Joonas

Aholan vastaesityksen mukaan, paitsi: Lisätään ennen otsikkoa "Siikojen ja särkikalajien nousu Vantaanjokeen" lause: Mikäli selvitysten nojalla ei padon purkamiselle löydy pakottavia esteitä, tulee pato purkaa. Ja uusi kappale: Kulttuurihistorialliset arvot Mahdollinen padon purkaminen ei vaikuttaisi oleellisesti alueen kulttuurihistorialliseen miljööseen, koska sekä vesivoimalaitosrakennuksen ulkoasu sekä Kuninkaankartanon saaren rakennukset säilyisivät nykyisessä muodossaan. Padon purkamista selvitettäessä voidaan myös harkita osittaista ratkaisua, jossa patoon avataan vain aukko joen vapaata virtaamista varten jos se kulttuurihistoriallisista syistä katsotaan tarpeelliseksi.

Jaa-äännet: 7

Riku Ahola, Silja Borgarsdottir Sandelin, Heidi Ruhala, Riitta Hämäläinen-Bister, Jukka Järvinen, Heimo Laaksonen, Seppo Lampela

Ei-äännet: 2

Joonas Lyytinen, Sallamaari Muhonen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

2 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus: Ahola, Riku

Liikuntalautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon: Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Etenkin Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset, -suojelliset ja matkailuelinkeinolliset perusteiden tulee olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä. Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi taimenelle sekä lohelle poistamalla ja ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset. Padon kohtalosta päätettäessä tulee huomioida myös se, että Euroopan unionin vesipuitedirektiivi velvoittaa palauttamaan vesistöt mahdollisimman luonnontilaisiksi. Luonnontilaisuuteen kuuluu oleellisesti myös jatkuvuus eli vesiselöstöjen esteetön pääsy jokea pitkin. Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siiat palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan. Siikojen nousu on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikojen. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava. Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen, sekä matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta. Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuukin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta. Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot nousuesteiden poistamiseksi. Helenin vesivoimalan vaikutukset Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousuun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät

hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaarelle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista. Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja vaellusaikaa. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä.

Padon purkamisen muista vaikutuksista Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyttä. Ennen padon purkupäätöstä on tämäkin asia selvitettävä. Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön. Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

El-ehdotus: Vastaehdotus: Hämäläinen-Bister, Riitta
Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen aiheuttamat kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Erityisesti Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset- ja suojelulliset sekä elinkeinotoimintaan liittyvät selvitykset ja suojelupäätökset tulevat olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä. Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi poistamalla sekä ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset. Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesänvanhaa vaellussiikaa. Siikat palaavat jokisuuhun 3 -5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, sillä itäisen suuhaaran kalaporras on niille

liian jyrkkä ja läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan. Siikoja on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikoja. Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava. Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen sekä –matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta. Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen osan vimmoista onnistuessaakin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta. Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia lähtökohtana eri vaihtoehdot noususteiden poistamiseksi. Helenin vesivoimalan vaikutukset Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita ankeriaita, vesiturbiinien murskaamana, on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista. Uutena asiana voimalan suhteen ovat Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja aikaa, jolloin vaellus mereen tapahtuu. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä. Padon purkamisen muista vaikutuksista Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyjämiä. Ennen padon purkupäätöstä myös tämä asia on selvitettävä. Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella saattaa olla vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön. Voimalaitos rakennusten ja patomuuriin liittyvät suojelupäätökset on myös ensisijaisia selvittämisasioita. Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin

04.05.2015

Kj/5

tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä

Jaa-äännet: 7

Riku Ahola, Silja Borgarsdottir Sandelin, Heidi Ruhala, Heimo Laaksonen, Seppo Lampela, Joonas Lyytinen, Sallamaari Muhonen

Ei-äännet: 2

Riitta Hämäläinen-Bister, Jukka Järvinen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus: Ahola, Riku

Liikuntalautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon: Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kokonaisvaikutukset tulee selvittää tarkasti. Etenkin Vantaanjokisuun länsihaaran padon purkamisen kalataloudelliset, -suojelliset ja matkailuelinkeinolliset perusteiden tulee olla keskeisinä tekijöinä padon tulevaisuudesta päätettäessä. Vantaanjokea on kunnostettu kalataloudellisin perustein 30 vuoden ajan. Joen pääuoma mereltä Riihimäen Erkylänjärveen on tehty vaelluskelpoiseksi taimenelle sekä lohelle poistamalla ja ohittamalla useita vaellusesteitä, kunnostamalla koskia ja istuttamalla vaelluskalojen poikasia. Tämän lisäksi lukuisia sivujokia sekä kymmeniä sivupuroja on kunnostettu ja kunnostetaan vuosittain vaelluskalojen kudulle suotuisiksi. Kunnostuksia ovat rahoittaneet mm. alueellinen kalatalousviranomaisen, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt ja yritykset. Padon kohtalosta päätettäessä tulee huomioida myös se, että Euroopan unionin vesipuitedirektiivi velvoittaa palauttamaan vesistöt mahdollisimman luonnontilaisiksi. Luonnontilaisuuteen kuuluu oleellisesti myös jatkuvuus eli vesiselöstöjen esteetön pääsy jokea pitkin. Siikojen ja särkikalojen nousu Vantaanjokeen Vantaanjoen suualueelle istutetaan vuosittain 150 - 200 000 kesän vanhaa vaellussiikaa. Siiat palaavat jokisuuhun 3 - 5 vuoden kuluttua istutuksesta syys - marraskuussa. Siikojen ei ole todettu nousevan Vantaanjokeen, koska itäisen suuhaaran kalaporras on niille liian jyrkkä ja koska läntisessä haarassa sijaitseva pato estää osaltaan niiden nousun kokonaan. Siikojia on jo vuosia kalastettu lippoamalla Vanhankaupunginkosken muureilta. Lippoaminen on erittäin suosittu kalastusmuoto ja saaliiksi saadaan vuosittain tuhansia siikojia.

Lippoamalla saadut lohet ja taimenet on vapautettava. Lippoamisen, kuten koko muunkin kalastusharrastuksen, sekä matkailuelinkeinolle koituvat vaikutukset tulee arvioida ennen päätöstä padon purusta. Särkikaloista lähinnä vimpa ja toutain virtakutuisina yrittävät nousta Vantaanjokeen ja osa vimpoista siinä onnistuukin. Toutainta esiintyy istutusten ansiosta runsaasti Vanhankaupunginlahdella ja -suvannossa. Toutain vaatii noustakseen loivempia virtoja kuin Vanhankaupungin itäkoskessa. Padon purkamisen vaikutukset näiden kalojen nousulle on selvitettävä ennen päätöstä padon purusta. Muita loivemmasta nousukoskesta hyötyviä lajeja ovat mm. ankerias ja nahkiainen, joiden nousua ja istutuksia Vantaanjokeen pitää tutkia tavoitteena selvittää eri vaihtoehdot noususteiden poistamiseksi. Helenin vesivoimalan vaikutukset Vantaanjoen länsihaaran yhteydessä toimiva vesivoimala ja pato vaikuttavat kalojen nousuun joen virtaaman mukaan. Mitä enemmän vettä kalojen nousun aikaan länsihaaran kautta kulkee, sitä useampi kala ui virtausta vasten padolle. Tällöin kalat jäävät hyppimään patoa vasten ja kaikki yksilöt eivät löydä tietänsä itähaaralle. Kuolleita vesiturbiinien murskaamia ankeriaita on tavattu voimalan alta jo vuosia. Kyse on joistakin kymmenistä yksilöistä vuosittain. Ankeriaat ovat peräisin Tuusulanjärven ja Rusutjärven istutuksista. Voimalaan liittyvä uusi ilmiö on Vantaanjoesta keväisin vaeltavat taimenenpoikaset, joista osa saattaa ankerioiden tavoin joutua voimalan turbiiniin. Kevään 2015 aikana, jolloin vaellus mereen tapahtuu, on tarkoitus selvittää alas laskeutuvien taimenenpoikasten määrää ja vaellusaikaa. Helenin kanssa on tarvittaessa neuvoteltava uusista voimalan käyttörajoituksista ennen päätöstä alueelle kohdistuvista laajemmista toimenpiteistä. Padon purkamisen muista vaikutuksista Padon rakentamisen jälkeisenä aikana on Vantaanjoen suvantomaiseen uomaan saattanut kasautua sedimenttikerrostumia, jotka voivat sisältää jokivarren teollisuuden laskemien jätevesien myrkkyyjämiä. Ennen padon purkupäätöstä on tämäkin asia selvitettävä. Pikkukosken uimaranta on lähellä jokisuuta. Padon purkaminen vapauttaisi Pikkukoskelle asti ulottuvan koskialueen. Täten padon purkamisella tulee olemaan vaikutuksia veden korkeuteen. Padon purkaminen ja veden korkeuden säätelymahdollisuudet esimerkiksi pohjapadoilla on selvitettävä, kuten myös vaikutukset melontaan sekä joen muuhun virkistyskäyttöön. Kaupunki on tähän mennessä kohdistanut taloudellisia panoksia kosken itähaaran kunnostamiseen ja kalastuksen järjestelyyn alueella. Vanhankaupunginkosken ja suvannon kalastusalue on yksi Helsingin tärkeimmistä. Padon purkamisen vaikutukset koko kyseisen alueen kalastus-, lajiensuojelu- ja matkailuelinkeinolle on selvitettävä.

Jaa-äännet: 0

04.05.2015

Kj/5

Ei-äänet: 9

Riku Ahola, Silja Borgarsdottir Sandelin, Heidi Ruhala, Riitta Hämäläinen-Bister, Jukka Järvinen, Heimo Laaksonen, Seppo Lampela, Joonas Lyytinen, Sallamaari Muhonen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Esittelijä

osastopäällikkö
Turo Saarinen

Lisätiedot

Matti Mielonen, kalastuspäällikkö, puhelin: 310 87824
Turo Saarinen, osastopäällikkö, puhelin: 310 87801

Yleisten töiden lautakunta 24.03.2015 § 144

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginvaltuutettu Jukka Relander ja 48 muuta kaupunginvaltuutettua ovat tehneet aloitteen Vanhankaupunginkosken länsihaaran padon purkamisesta ja kosken ennallistamisesta muun muassa vaelluskalojen elinolojen parantamiseksi.

Lohi ja meritaimen nousevat nykyisin Vantaanjokeen Kuninkaankartanonsaaren itäistä haaraa. Helsingin kaupunki kunnosti vuonna 1999 itäisen haaran rakentamalla vaelluskaloille kalatien, jota lohi ja taimen käyttävät noustessaan merestä jokeen kutemaan. Siika sekä vimpa, toutain ja muut särkikalat eivät pääse tällä hetkellä itähaaraa pitkin jokeen. Aloitteessa todetaan myös, että joesta vaellukselle lähtevät ankeriaat menevät silpuksi joutuessaan läntisen haaran vesivoimalan turbiineihin.

Aloitteen tekijöiden mukaan padon purkaminen ja kosken ennallistaminen mahdollistaisi ensiluokkaisen elinympäristön ja lisääntymisalueen vaelluskaloilla ja parantaisi alueen virkistysarvoa. Aloitteessa todetaan, että Helenin (Helsingin Energia) omistaman vesivoimalan tuottama energiahyöty on hyvin pieni (0,2 Mw).

Yleisten töiden lautakunta toteaa, että aloitteen esittämä idea on mielenkiintoinen. Päätös padon purkamisesta ja kosken ennallistamisesta pitää perustua tarkkoihin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä vaikutusten arviointiin ennen hankkeen käynnistämistä. Kosken palauttamisen vaikutuksia maisemaan, historialliseen miljöhön, joen virtaukseen ja veden laatuun, jokiuomaan ja sen ympäristöön, rantarakenteiden kestävyys mikäli veden pinta laskee sekä suvantoon tulee arvioida.

Vanhankaupunginkosken alueella on luontoarvojen lisäksi otettava huomion monenlaisia arvoja, kuten kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitokset sisältyvät valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristökohteisiin (RKY).

Voimassa olevassa asemakaavassa alueen kaikki vanhat rakennukset ovat suojeltu. Padon molemmin puolin ovat puistoalueet (asemakaavamerkintä VP), Kuninkaankartanonsaari ja Koskipuisto, ovat kaavassa merkitty alueen osiksi, jolla sijaitsee muinaismuistoalue (sm). Kuninkaankartanonsaarelta vanhalle voimalaitokselle johtava Tekniikan museon puistosilta on myös suojeltu. Kaavamääräyksen mukaan pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusia siten, että ympäristön historiallinen arvo säilyy.

Hankkeen vaikutukset ulottuvat aluetta ympäröiviin puistoalueisiin rakentamisen aikana ja hankkeen toteutuksen jälkeen. Erityisesti kosken reunoilla oleviin kulttuuriperintökohteisiin, kuten muureihin, siltarakenteisiin ja rakennuksiin on kiinnitettävä erityishuomiota ennallistamista suunniteltaessa.

Mikäli koski ennallistetaan, saattaa virta- ja koskijaksoon kohdistuva kalastuspaine lisätä merkittävästi joenrantojen puistoalueiden käyttöä ja johtaa puistojen rakenteellisiin korjaustarpeisiin. Vantaanjoessa elää Euroopan mittakaavassa merkittävä, n. 3 milj. yksilön suuruinen vuollejokisimpukkakanta. Vuollejokisimpukka on EU:n luontodirektiivin IV a liitteen mukainen rauhoitettu laji. Lisäksi alueella on nähty Saukkoja, jotka myöskin ovat rauhoitettuja eläimiä. Tämän vuoksi hankkeesta on tehtävä riippumaton ympäristövaikutusten arviointi. Veden virtaamien sekä jokiuomaan kohdistuvista muutoksista saattaa syntyä vaikutuksia myös Vantaanjokeen sekä Vanhankaupungin lintuvedet Natura 2000-alueeseen. Hankkeen yhteydessä on tehtävä Natura-alueiden luontovaikutusten arviointi. Muiden kuin lohikalojen vaellusmahdollisuuksien parantamiseksi voitaisiin etsiä uusia keinoja itäisen haaran kalaportaan osalta ja selvittää sen uudelleen kunnostamista.

04.05.2015

Kj/5

Kosken ennallistaminen saattaa tuoda kalastuksellisia ja virkistyskäyttöä palvelevia moninaisia hyötyjä, mutta myös ennalta-arvaamattomia vaikutuksia ympäristöön, maisemaan ja rakenteisiin. Osa vaikutuksista voi olla selkeästi haittoja.

Padon purkamisesta ja kosken ennallistamisesta aiheutuvia kustannuksia ei ole arvioitu. Rakennusviraston arvion mukaan hanke vaatii todennäköisesti runsaasti sekä selvitys-, suunnittelu- että rakentamisresursseja. Ennen hankkeen käynnistämistä hankkeen toteuttamisesta vastaava taho tulee määrittellä.

Yleisten töiden lautakunta pitää hankkeen jatkotutkimista kannatettavana vaelluskalakantojen elvyttämiseksi edellä mainituin huomautuksin.

Käsittely

24.03.2015 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijän muutokset: Lausuntoehdotuksen kappaleen 5 kolmas virke muutetaan muotoon: "Kosken palauttamisen vaikutuksia maisemaan, historialliseen miljööhön, joen virtaukseen ja veden laatuun, jokiuomaan ja sen ympäristöön, rantarakenteiden kestävyysnäkökohtien lisäksi veden pinta laskee sekä suvantoon tulee arvioida."

Kappaleeseen 9 lisätään ensimmäisen virkkeen jälkeen seuraavat uudet virkkeet: "Vantaanjoessa elää Euroopan mittakaavassa merkittävä, n. 3 milj. yksilön suuruinen vuollejokisimpukkakanta. Vuollejokisimpukka on EU:n luontodirektiivin IV a liitteen mukainen rauhoitettu laji. Lisäksi alueella on nähty Saukkoja, jotka myöskin ovat rauhoitettuja eläimiä. Tämän vuoksi hankkeesta on tehtävä riippumaton ympäristövaikutusten arviointi."

Lisätään viimeisen kappaleen jälkeen seuraava: "Yleisten töiden lautakunta pitää hankkeen jatkotutkimista kannatettavana vaelluskalakantojen elvyttämiseksi edellä mainituin huomautuksin."

Esittelijä

kaupunginarkkitehti
Jukka Kauto

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija, puhelin: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi
Petri Arponen, aluesuunnittelija, puhelin: 310 38440
petri.arponen(a)hel.fi
Anni Tirri, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38335

04.05.2015

Kj/5

anni.tirri(a)hel.fi

Kaupunginmuseon johtokunta 24.03.2015 § 29

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunginmuseon johtokunnan lausuntoa Relanderin ym. valtuustoaloitteesta koskien Vanhankaupunginkosken länsihaaran sulkevan padon purkamista. Valtuustoaloitteessa todetaan, että Vanhankaupunginkosken voimalalla on museoarvoa, mutta ei tuotantohyötyä, koska sen teho on vaatimaton. Aloitteessa esitetään, että padosta ei ole hyötyä, mutta siitä on paljon haittaa, erityisesti kalojen jokeen nousun estäjänä.

Johtokunta antaa seuraavan lausunnon:

Vanhankaupunginkosken pato on osa Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitosten muodostamaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, RKY 2009-kokonaisuutta. Mikäli pato purettaisiin, tuhoutuisi Helsingin syntysijan tuntumassa merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Huomattavaa on, että vuosi 2015 on Euroopan neuvoston julistama teollisuuden ja tekniikan perinnön teemavuosi. Vanhankaupunginkosken padolla ja voimalaitoksella on merkittävä historiallinen ja teollisuusperintöön liittyvä merkitys ja ne ovat tärkeä osa alueen kulttuurihistoriallista jatkumoa. Voimalamuseo kertoo Helsingin infrastruktuurin rakentamisen historiasta ja energiantuotannosta. Purkamisella olisi myös merkittäviä vaikutuksia maisemaan, joen virtaukseen ja muita, vielä tuntemattomia vaikutuksia mm. jokirantojen rakenteiden kulumiseen tai sedimenttien liikkeelle lähtöön liittyen.

Vanhankaupungin alueella on keskeinen merkitys Helsingin kaupungin historiassa. Helsingin Vanhakaupunki oli Helsingin kaupungin ensimmäinen sijaintipaikka vuosina 1550–1640, ennen kuin kaupunki siirrettiin nykyiselle paikalleen Vironniemelle. Vanhassakaupungissa on Vantaanjoen rannoilla toiminut vesivoimaa ja vettä käyttäviä tuotantolaitoksia aina 1550-luvulta lähtien. 1860-luvulla Helsingin kaupunki ryhtyi suunnittelemaan Vantaanjoen vesivarojen hyödyntämistä ja vesijohtolaitoksen rakentaminen aloitettiin 1870-luvun alussa. Vantaanjoen suun länsipuolen uoma on padottu kiinteänä osana vesivoimalaitosta, joka otettiin käyttöön vuonna 1876. Voimalaitos on osa ainutlaatuista historiallista teollisuusperintökokonaisuutta, johon kuuluvat voimalan lisäksi mylly ja Kuninkaankartanonsaarella sijaitsevat kaupungin entisen vesilaitoksen

04.05.2015

Kj/5

rakennukset. Nämä laitosrakennukset ovat vuodesta 1972 toimineet Tekniikan museon käytössä. Länsirannalle sijoittuvat mylly, höyrypumpulaitos ja turbiinipumpulaitos, jotka toimivat nykyään voimalamuseona. Alue on huolellisesti kunnostettu ja merkittävä kulttuuriympäristö on suosittu virkistysalue.

Alueen asemakaava on vahvistettu vuonna 1998. Kaava-alueelle sisältyvät Vanhankaupunginkosken länsirannan ja Kuninkaansaaren sekä vesialueet. Kaavalla on suojeltu sekä maa-alueet että rakennukset. Alueella on sm-merkintä, joka tarkoittaa alueen osaa, jolla sijaitsee muinaismuistoalue. Lisäksi alueella on s-2-merkintä, jonka määräys kuuluu: "Suojeltava alueen osa, joka on kunnostettava siten, että sen historiallinen arvo säilyy. Alueella olevia rakennuksia saa käyttää museotoimintaan ja virkistystä palvelemaan toimintaan sekä ravintolatoimintaan. Kuninkaankartanonsaarelle saa sijoittaa enintään 20 autopaikkaa." Tekniikan museon käytössä toimivat, entiset Helsingin vesilaitoksen rakennukset on suojeltu sr-1 -merkinnällä, samoin entisen vesivoimalan ja höyryvoimalan rakennukset, jotka ovat museokäytössä.

Asemakaavassa pato on merkitty s-3 -suojelumerkinnällä, jonka määräys kuuluu: "Suojeltava alueen osa, jolla olevat pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusia siten, että ympäristön historiallinen arvo säilyy." Padon purkaminen on siten selkeästi vastoin asemakaavan suojelumääräystä. Koska pato on osa RKY 2009-aluetta, tulee myös Museovirastolta ja Elyltä pyytää lausunto padon purkamisesta.

Myös Teollisuusperintöseura r.y. on esittänyt huolensa Vanhankaupunginkosken ja Kuninkaankartanonsaaren säilymisestä valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä.

Kaupunginmuseon johtokunta ei puolla padon purkamista, mutta katsoo, että on tarpeellista selvittää, voidaanko kosken itäisen haaran kalatien parannustoimenpiteillä saada siitä aikaan nykyistä toimivampi kalojen nousun kannalta.

Esittelijä

museonjohtaja
Tiina Merisalo

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 17.03.2015 § 74

HEL 2014-012194 T 00 00 03

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

04.05.2015

Kj/5

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Vanhankaupunginkosken pato on osa huomattavan arvokasta, eheänä ja kerroksisena säilynyttä kulttuuriympäristöä. Vanhakaupunki on Helsingin syntysija. Alueella on toiminut vesivoimaa ja vettä käyttäviä tuotantolaitoksia aina kaupungin perustamisesta 1550-luvulta lähtien. Alun perin länsikosken alueella sijaitsi myllyjä, nykyinen ilme on varhaisen vesihuollon prosessien leimaamaa. Länsikosken kivipato on peräisin 1870-luvulta, vaiheesta jolloin kasvavan Helsingin tarpeisiin rakennettiin keskitettyä vedenjakelua. Kuninkaansaaren vesilaitos patoineen ja siihen liittyvine turbiinipumppulaitoksineen aloitti toimintansa vuonna 1876.

Vesilaitoksen vesi- ja höyryvoimaloiden käyttö päättyi 1970-luvulla, jolloin alue muutettiin museokäyttöön. Voimala valjastettiin uudelleen tuottamaan sähköä osana Voimalamuseon toimintaa vuonna 2000. Voimalamuseon merkitys sähköntuotannossa on pieni, mutta käyttökuntoisten laitteiden arvo osana laajempaa teollisuushistoriallista kokonaisuutta on merkittävä.

Vantaanjokisuun kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristökokonaisuus on suojeltu asemakaavalla vuonna 1998. Rakennusten lisäksi suojeltuja ovat Vanhankaupunginkosken rakenteet ja Viikintien sillat. Länsikosken pato kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa suojeltavaan vesialueen osaan, jolla ovat pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusia siten, että ympäristön historiallinen arvo säilyy.

Vanhankaupunginkoski on osa valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitokset. Alueen rakennuskanta ilmentää pääkaupungin kunnallistekniikan kehitystä varhaisvaiheista nykypäiviin. Vantaanjokilaakson maisema-alue on arvioitu myös maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Vanhankaupunginkoskella on historiallisten arvojen lisäksi huomattavia maisemallisia, matkailuun ja virkistykseen liittyviä arvoja ja se kuuluu Helsingipuistona kehitettävään alueeseen.

Ne arvot, joiden perusteella kosken rakenteet on suojeltu asemakaavalla, eivät ole muuttuneet tai heikentyneet. Ympäristön rakennusten ja rakenteiden historiallinen viitekehys muuttuisi. Olisikin syytä selvittää perusteellisemmin padon purkamisen vaikutukset arvokkaan alueen arvojen säilymiselle. On selvítettävä tarkemmin, voidaanko pato purkaa aiheuttamatta alueen historialliselle arvolle

04.05.2015

Kj/5

huomattavaa haittaa. Purkamisella saataisiin parannettua vaelluskalojen olosuhteita.

Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa sen selvittämistä, että Vanhankaupunginkosken pato puretaan. Padon purkaminen edellyttää asemakaavan muutosta. Padon purkamisen ohella on selvitettävä sellaisia vesialueen muutoksia, joiden avulla voitaisiin parantaa itäisen uoman nousuolosuhteita, esimerkiksi uoman muotoa käsittelemällä tai johtamalla sinne nykyistä enemmän virtaamaa pysyvästi tai ajoittain. Samoin tulisi selvittää mahdollisuuksia ajoittaa voimalaitoksen käyttöjaksoja niin, että kaloille aiheutuvaa haittaa voidaan vähentää. Vanhankaupunginkosken voimala-alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka tulee säilyttää ja suojella, jos pato puretaan.

Käsittely

17.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti muuttaa asioiden käsittelyjärjestystä siten, että se käsittelin asian Akp/6 asian Akp/2 jälkeen.

Vastaehdotus:

Elina Moisio: Muutetaan kappaleet 6 ja 7 päätösesityksestä kuulumaan seuraavasti:

(6) Ne arvot, joiden perusteella kosken rakenteet on suojeltu asemakaavalla, eivät ole muuttuneet tai heikentyneet. Ympäristön rakennusten ja rakenteiden historiallinen viitekehys muuttuisi. Olisikin syytä selvittää perusteellisemmin padon purkamisen vaikutukset arvokkaan alueen arvojen säilymiselle. On selvitettävä tarkemmin, voidaanko pato purkaa aiheuttamatta alueen historialliselle arvolle huomattavaa haittaa. Purkamisella saataisiin parannettua vaelluskalojen olosuhteita.

(7) Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa sen selvittämistä, että Vanhankaupunginkosken pato puretaan. Padon purkaminen edellyttää asemakaavan muutosta. Padon purkamisen ohella on selvitettävä sellaisia vesialueen muutoksia, joiden avulla voitaisiin parantaa itäisen uoman nousuolosuhteita, esimerkiksi uoman muotoa käsittelemällä tai johtamalla sinne nykyistä enemmän virtaamaa pysyvästi tai ajoittain. Samoin tulisi selvittää mahdollisuuksia ajoittaa voimalaitoksen käyttöjaksoja niin, että kaloille aiheutuvaa haittaa voidaan vähentää. Vanhankaupunginkosken voimala-alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka tulee säilyttää ja suojella, jos pato puretaan.

04.05.2015

Kj/5

Kannattajat: Eija Loukoila

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Muutetaan kappaleet 6 ja 7 päätösesityksestä kuulumaan seuraavasti:

(6) Ne arvot, joiden perusteella kosken rakenteet on suojeltu asemakaavalla, eivät ole muuttuneet tai heikentyneet. Ympäristön rakennusten ja rakenteiden historiallinen viitekehys muuttuisi. Olisikin syytä selvittää perusteellisemmin padon purkamisen vaikutukset arvokkaan alueen arvojen säilymiselle. On selvitettävä tarkemmin, voidaanko pato purkaa aiheuttamatta alueen historialliselle arvolle huomattavaa haittaa. Purkamisella saataisiin parannettua vaelluskalojen olosuhteita.

(7) Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa sen selvittämistä, että Vanhankaupunginkosken pato puretaan. Padon purkaminen edellyttää asemakaavan muutosta. Padon purkamisen ohella on selvitettävä sellaisia vesialueen muutoksia, joiden avulla voitaisiin parantaa itäisen uoman nousuolosuhteita, esimerkiksi uoman muotoa käsittelemällä tai johtamalla sinne nykyistä enemmän virtaamaa pysyvästi tai ajoittain. Samoin tulisi selvittää mahdollisuuksia ajoittaa voimalaitoksen käyttöjaksoja niin, että kaloille aiheutuvaa haittaa voidaan vähentää. Vanhankaupunginkosken voimala-alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka tulee säilyttää ja suojella, jos pato puretaan.

Jaa-äännet: 1

Matti Niiranen

Ei-äännet: 7

Hennariikka Andersson, Eija Loukoila, Jape Lovén, Elina Moisio, Risto Rautava, Osmo Soininvaara, Heta Välimäki

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Tom Packalén

Äänin 7-1 (1 tyhjä) kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi jäsen Moisio vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

asemakaavapäällikkö
Olavi Veltheim

Lisätiedot

04.05.2015

Kj/5

Jouni Heinänen, vs. toimistopäällikkö, puhelin: 310 37257

jouni.heinanan(a)hel.fi

Riitta Salastie, arkkitehti (rakennussuojelu), puhelin: 310 37218

riitta.salastie(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566